

KONSTANTIN MIKLÍK CSsR

Theologie dějin

FILOSOFII DĚJIN PĚSTUJEME VŠICHNI
častěji než si myslíme. Mnoho našich prací, článků a studií se dotýká filosofie dějin, to jest buď filosofie dějepisů nebo filosofie dějství. Neříkám ovšem, že to bývá všude hlavní účel našich úvah, ale jest to často aspoň spoluúčel. Každý příspěvek k historické noetice, každá kritika metody nebo výsledku jako výsledku, každé užití nového metodického principu, každá zmínka o filosofii dějin nebo o podmínkách vědeckého poznatku vůbec: to vše jest filosofie dějin v subjektivním čili osobním smyslu. Také filosofii dějinstva čili filosofii dějin objektivních jest častěji věnována pozornost v různých kritických statích.

Kdykoli přikazujeme zkoumavý postoj k historickým nebo historicko-filosofickým tvrzením, vždy tím provozujeme filosofii dějin a učíme této filosofii. A to činíme nepochybně často. Píšeme na příklad pojednání s těmito tituly: „Jak zacházeti s moderními hesly?“, „Arciblud a zjevení“, „Zjevení a pokrok“, „Původní křesťanství a židovství“, „Námitky nevědoucích“, „Řády církevní“, „Otázka vzkříšení“, „Historie podrobné zpovědi“, „Zázraky“, „O referentské spolehlivosti modernistů“, „Historický důkaz sedmi svátostí“ atd. Všechno to mohou a mají býti důležité příspěvky k řádnému nazírání na dějepis, dějepisná tvrzení a filosofii dějin.

Chcete-li věděti, *jak mnoho takové poznámky znamenají*, dovolte, abych opsal několik úryvků, na příklad z poslední jmenované studie o „Historii sedmi svátostí“.

Modernisté zapomněli, že nejde namluvit lidem v přítomnosti spoustu věcí, které přímo nebo nepřímo sahají na lidskou svobodu a lidské pohodlí, aby se tito lidé nebránili a aby se neptali, kdo že je takto usiluje spoutati a zotročiti a jakou autoritou to činí.

Modernisté, kteří se domnívali, že vážnost a důkaznost historie jest jejich obzvláštní silou, ztenčili a zúžili pojem historického důkazu velmi svévolně a prostoduše.¹ Odůvodňují svá popírání tím, co není, místo tím, co jest. Dovolávají se mlčení nebo málomluvnosti historie tam, kde je pochopitelné nebo kde bylo dokonce nutné, aby se skrbli slovy. Chtějí na historii připravenou souvislou řeč, kde ona má jen roztroušené cenné poznámky, čili skrovnou látku k řeči. Jsou tak drzí v stanovení podmínek důkazů, jako byli kdysi drzí farizeové v stanovení podmínek zázraků. Podle nich by musil na příklad důkaz o ustanovení svátosti manželství, pokud by chtěl býti podán přesně historicky, vypadati tak, že by se zjistilo, kterého dne, měsíce a roku diktoval Kristus ze své vykupitelské kanceláře zákon, že manželská smlouva, která až dosud vytvořovala nejtěsnější právní poměr mezi dvěma osobami různého pohlaví, bude jednou v Církvi zároveň znamením, které z jeho moci, vůle a štědrosti bude přinášeti manželům i nadpřirozenou milost, a to jak trvalou čili posvěcující, tak přechodnou čili pomáhající k dosažení všech žádoucích cílů manželství.

¹ Tento článek jsme psali z největší části před 4 lety. Srovnajte s tím ty geniální poučky a metody J. H. Newmana, jak se nám jeví v Langově nové knize „J. H. Newman“, Vyšehrad, Praha, 1999.

Nač klademe tentokrát důraz, jest poznání, že každý důkaz, jímž se zabývá theologie, jest aspoň z polovice založen na faktech singulárních, ostatek na faktech universálních čili na zákonech a pravdách obecných.

Poněvadž víme, jak osudná jest výmluva laika, že ho theologické dohady nebaví a nezajímají, chceme poukázati na jisté samozřejmosti, jichž si málokterý pěstitel čisté historie všiml. Začali jsme své vyšetřování modernistické these o původu svátostí důkazem psychologickým. Začali jsme historickým faktem, k němu jsme připojili jiná historická fakta, vzpomněli jsme psychologických zákonů člověka a jeho rodu a učinili jsme závěr, který má právě takovou cenu pro theologa jako spisovatele dějin. Chybuje-li kdo v těchto a podobných závěrech, ať je to historik, či theolog, chybuje vždy z téže a jedné příčiny: buď pracuje vědomě nebo nevědomě s materiálem nezjištěným, nebo nezná a neumí anebo nechce aplikovati správně zákonů fysických a metafysických. Právě tentýž základ historický a filosofický má i theologická patristika.

Protestantismus a modernismus netoliko přehlíží hyperkriticky vnitřní sílu Tradice a stavějí na odiv vlastní umíněnou interpretaci jejích projevů: oni mají za to, že umlčí i křik posvátné Litery, oživované duchem Praxe, když jednotlivá svědectví Písem dostatečně izolují a takto osamocená vyloží uměle podle předem pojatého plánu.

Zde i jinde shromažďujeme látku stavební, vylučujeme materiál nepravý a chatrný a objevujeme konstrukční články dobré jakosti . . .

Jestliže již zde tušíme, že *správný pohled na život jest podmínkou správného pohledu na historii*, mohl bych ukazovati dále tuto pravdu na zásadách mravních, obsažených a hájených v té neb oné publikaci, nebo vůbec teprve znova objevovaných, protože byly zasypány nánosem falše, která i při dějinné rekonstrukci bývá většinou směrodatna. Jak posuzujeme věci přítomné, tak posuzujeme věci a hodnoty minulosti. Z toho plyne, že není každý povolán pěstovati filosofii dějin, nýbrž jen ten, kdo jest ovládán a naplněn poznáním více méně absolutním a kdo má dobrou neb aspoň dostatečnou zkušenost duší i světa. Josef Pekař, veliký český historik podle pověsti, zdůrazňuje několikrát, že filosofii dějin může s prospěchem pěstovati někdo, kdo zná dobře dějiny. Proti tomu zdůrazňujeme my, aniž se dopouštíme neskromnosti, že jest možno rozuměti dějinám i při menší znalosti holých fakt, i při menším množství seznanych událostí, okolností, osob, dějů a dějišť.¹ Musíme totiž vzíti na vědomí, že nejlépe rozuměli dějinám světa *velicí řečníci křesťanští*: Augustin, Salvian, Bossuet; praktičtí filosofové křesťanští: de Maistre, Balmes a Schlegel, Čadajev a Solovjev; publicisté a konferenciéři křesťanští: Donoso-Cortes, Lacordaire, Ravignan, Veuillot. Díla jako Augustinovo „De civitate Dei“, Salvianovo „De gubernatione Dei et de justo Dei praesentique judi-

1 Vždyť se na příklad chválí LEOPOLD RANKE a jiní velicí historikové, že dovedli z nepatrných trosek dějů uhodnouti jejich průběh i sklad, a že to potom bylo potvrzeno nově objevenými prameny. To, co dovedl on, dovedou i jiní zkušení znací člověka.

cio“ a Bossuetovo „Discours sur l'Histoire universelle“ jsou nedostižné vzory hluboké, čisté a soudné filosofie dějin!

Jest pravda, že bez studia historie jest filosofické uvažování o historii suchopárné, málo podložené a příliš odtažitě! Ale hlavní rysy filosofie dějin lze seznati i bez dlouhého a příliš podrobného studia dějin. Vezměme na příklad dvě Knihy Královské a dvě Knihy Samuelovy, nebo dvě Knihy Paralipomenon a dvě Knihy Makabejské, a ručím za to, že vám povědí nesmírně více, než na příklad celá encyklopedie Euckenova. *Filosofie dějin jest právě filosofie*, nikoli historie; tato může a musí poskytovat filosofii vždy jednu z návštěv, ale druhou návštěvu může poskytnouti filosofie, theologie nebo vlastní zkušenost. Můžeme konečně skládati filosofii dějin z jakýchkoli pravd odkudkoli zaručených, aniž musíme nutně pročítati annály a pracně ověřovati texty. Tím není filosofie dějin nikterak ohrožena ve svém ustrájení; podmínkou jest, aby pravdy, z nichž filosofii dějin sestavujeme, byly pravdy skutečné, jisté a zřejmé!

Protože jsme tolikráte našli, že tyto předpoklady nebyly v pracích historiků nebo filosofů splněny náležitě (obojí zasluhují důtky), věnovali jsme filosofii dějin některé knihy zvláště. Ukázali jsme na příklad v „Opatovském Homiliáři“, že národní zaujetí nesmí zrazovati od správného vypátrání původce starých děl, a že vnitřní příbuznost textů se svým okolím v téže materiální schránce blan a desek jest očividným důkazem jednoho a téhož autora, případně jednoho a téhož

majitele, používatele a přepracovatele díla. Náš „Pekařův sv. Jan Nepomucký“ jest věnován výhradně filosofii dějin, právě tak, jako spis „Masaryk a Pekař o smyslu českých dějin“. V těchto dvou knihách jest uloženo více, než možno hádati z počtu stran a ze zběžného čtení. Jména, jež se tu stávají předmětem živého zájmu stran, jsou věci vedlejší. Obrnili jsme se proti jejich nadměrnému vyzdvihování poznámkou na konci druhé knihy: „Jest výhodou pro kritika, že duch objektivní je nezávislý na duchu subjektivním od té chvíle, co se osamostatnil.“ Ale kdopak dnes čte knihy pozorně a hledí býti práv ohrazením spisovatelů? - Tak jsme na příklad v spise „Masaryk a Pekař“ řekli s rozvážnou pečlivostí: „Pekař, který neřekl slovíčka o absolutním programu národním, *zvítězil po stránce historické na celé čáře nad Masarykem*, který se podjal úkolu vznešenějšího. *Dokazuje-li, totiž Masaryk, že etické zdokonalování je ideou udržující národ*, koná daleko záslužnější práci než Pekař, který s hlediska empiricko-positivistické vědy *usiluje nalézt hlavní dějinné faktory české minulosti* (s. 34). Po tomto našem svědomitém přiznání zásluh obojí straně dovoluje si napsati z přílišné lásky k svému učiteli Jan Hertl v Pekařově Sborníku (v článku: Prožití dějin, kapitola Hodnocení a smysl dějin) toto: „Miklík nepochopil, proč muselo zvítěziti noetické stanovisko Pekařovo, jež bylo odvozeno z minulosti, nikoli z programu.“ Vskutku jsme nepochopili ani, proč muselo zvítěziti stanovisko Pekařovo, ani jak může býti noetické stanovisko odvozeno z minulosti. Stanovisko Pekařovo

vůbec nezvítězilo tam, kde jsme mu nedali zvítězit, totiž v otázce, *zda jiné dějinné faktory než etické zdokonalování jsou ideou udržující národ*. Noetické stanovisko historikovo nemůže být odvozováno ani z minulosti ani z programu, nýbrž hlavně z rozumu.

Zvítězil tedy Pekař nad Masarykem pouze v tom, že vyvrátil Masarykovo historické odvozování národního programu. Ale právě jen toto odvozování, nebo snad i část toho programu a způsoby jeho vyjádření. Ale Pekař nevyvrátil, že věda, zvláště historická, má míti etický smysl. Že je jinak zbytečná, protože není pro člověka, jenž jest bytost morální. Že taková věda jest škodlivá, protože běže čas a zavádí na vedlejší koleje nebo na cesty bez cíle.

Hertl říká: Pekař nestavěl program. Já pravím: Pekař měl stavěti program. Můžeme se pfti dlouho a zají-
mavě o tyto věci a já vím dobře, co dobrého chce Hertl říci. Ale nakonec musí uznati každý mravný člověk: Jestliže kdo, tedy národní historikové musí ve svém díle aspoň mlčky stavěti program. Hertl řekne: Není to jejich povinnost. Odpovídám: Buďto je to něčí povinnost, a pak nechápu proč by měl někdo jiný než historik odvozovati aspoň mlčky pro národ naučení, jež historie poskytuje; neb to není ničí povinnost, a pak má Hertl docela pravdu, protože v tomto případě nemusil ani Pekař stavěti žádný národní program. Já pravím: Byla to jeho povinnost, především osobní a vědecká; bez postižení absolutního programu nelze v dějinách nic vybírati, zkoumati a hodnotiti. Pekař měl znáti poslání národa bez ohledu na to, zda

národ toto poslání splnil. Bylo by se to projevilo v jeho díle, aniž to musil nutně vysloviti. Jeho dílo by bylo mnohem požehnanější, než jest; bylo to v jeho moci a byla to jeho povinnost.

Slyšel jsem nedávno v rozhlase z desek Pekařovu přednášku o Husovi, proslovenou roku 1935. Nemohu si pomoci: byla zmatená, protřečná a demagogická, a příčina toho všeho? Hříšná záliba pokrokového historika v tom, co bylo, protože to bylo! Protože to bylo nové, zvláštní, pokrokové, ať to stálo, co stálo! Noetické stanovisko, jež Hertl chválí u Pekaře, co má říkati do mravního hodnocení? A Pekař provádí mravní hodnocení, on, pouhý noetik a pozitivista; to jest první neočekávaná věc od pozitivisty. A druhá jest horší: Pekař provádí mravní hodnocení historického faktu špatně. Žádnou vedlejší lítostí nemůže Pekař zakrýti to, že vidí v Husovi a v husitství podměty opravdové, ryzí a obdivuhodné velikosti a slávy. Pekař přiznává bolestně, že sice to všecko stálo velmi mnoho, ale neříká jasně, že to za to nestálo, ani že to za nic nestálo vůbec!

Velmi mnoho jsme šekli směrem k dějepisu, k filosofii dějepisu a k filosofii vědecké práce ve svých dvou knížkách: „K svobodě badání“ a „K přesnosti myšlení“. Vrhli jsme těmito výklady světlo na význam katolictví ve všech oborech vědních, na pevnost jeho dogmat a hysterickou nervositu jeho nepřátel; odhalili jsme systém pokrokové vědecké metody a dovedili jsme, že základů víry a obecného náboženství nelze vyvrátiti žádnými zákeřnými vědeckými porypy. Na-

opak : z obhájců jsme se stávali často obžalovateli, mohli jsme vytýkati nedůslednosti, ukvapenosti, zlomyslnosti, podvody, nedomyšlenosti a protismyslnosti. Zaujetí, které se ospravedlňuje těmito pracemi, jest tak hodné sympatií a tak jediné přiměřené rozumu, že by mohlo rovnou sloužiti za hledisko také při spisování dějin nebo při jejich vykládání. Avšak to jest pouze hledisko, nikoli postižení plánu : plán se jmenuje objektivní *theologie dějin*.

To, co budeme nyní říkati, jest nové ; jsou to dodatky a poznámky, které nasazují korunu všem dosud vysloveným filosoficko-historickým naukám, ačkoliv jejich obsah jest základem všeho lidsky důležitého dění i jeho dějezpytného pozorování. Musíme totiž říci, že *filosofie dějin jest pro účel, pro který ji chceme používat, slovo chabé a nevýstižné*. Jakmile jest nadpřirozené zjevení Boha historický fakt, konstatovaný přímo nebo dedukcí z jiných faktů minulých nebo přítomných, pak nelze mluvit jenom o filosofii dějin, nýbrž třeba zavést také termín „theologie dějin“. Prvý název může zůstat v platnosti nanejvýš tam, kde jsme dosud jednali o filosofii dějepisu. Metoda myšlení totiž není zjevená, nýbrž přirozená, a ačkoliv rozum musí respektovati často i pravdy, jichž nechápe, a nesmí jim odpíratí místa ve svých synthesách, přece musí býti dána pro jejich platnost záruka, již nahlíží přirozený rozum. Jinak jest tomu tam, kde jsme mluvili o „filosofii dějinstva“. Ačkoli by i zde při dobré vůli mohlo stačiti slovo „filosofie“ ve starém smyslu Justinově, Tertulianově neb Cyprianově, ve smyslu moudrosti, která

nedovoluje Bohu mluvit pouze řečí nepřímou, nýbrž i řečí přímou tváří v tvář člověku (možnost pozitivního zjevení Boha jest pravda přirozená!), přece jest *dnes naprosto potřebí nahraditi* výraz „filosofie“ dějinstva slovem, které by jadrněji vylučovalo blud a ukazovalo dvojí druh lidského poznání dějinné skladby. „Theologie“ dějin jest to jednoznačné slovo, protože v něm jest zahrnuto všecko bezpečné poznání jak nadpřirozené tak přirozené, pokud staví Boha do středu naší pozornosti a pokud se ptá se zdravou prostotou, kdo jest vedle Boha faktorem dějinného pohybu. Filosofie veškerá bude v tom účastněna, ale ne jako nejvyšší rozhodčí. Její neznalost nebo nejistota musí býti doplněna jistotou shůry, a ona musí podpírat svou mnohem mladší, ale vznešenější družku a přítelkyni.

Ovšem, označení „theologie dějin“ předpokládá jako jisté: plánovité řízení osudů člověčenstva nejvyšší bytostí. Historik, kterého katolické čili obecně platné přesvědčení nezaujalo, bude se hroziti tohoto samozřejmého předpokladu. Jemu není dnes nic tak cizího, jako psáti dějiny se stanoviska nadpřirozeného nebo aspoň zdravě přirozeného, jako hledati smysl dějinného skupení ve vůli Stvořitelově, v pramenech zjevení, v rozumu osvíceném věrou a v svobodné vůli člověka. Kdo způsobil tento nedostatek ve věřící mysli, a jak se stalo, že byly opuštěny tradice, které ještě neznaly člověka jako absolutního pána svého chodu dějinami, jako autonomního tvůrce libovolného politického a soukromého života? Nic nepřispívá tak k ob-

jasnění podstaty „filosofie dějin“ jako úvaha o této věci, o tom, *proč píšeme dějepisná díla a do jaké míry jest katolík povinen spatřovati v dějinstvu zdroj božských naučení a obraz i odraz Božích skutků.*

Na první bod otázky lze reagovati stížností, že *nevíme, proč se historie spisují.* Kdo odůvodní a jak, že jest potřebno nebo užitečno věděti z dějepisu právě to, co podávají příručky a velká díla historická? Záleží nám dnes tolik na starých říších a národech, jejichž duchovní sklad jest tak velice odlišný od našeho, či bychom byli raději od počátku seznamováni s tím částečně dokonaným světem nejvyšších zájmů, pro nějž jsme byli původně zrozeni a k němuž jsme byli opět přivedeni milosrdným ramenem svého Prapůvodce? Nuže, zde dějepis selhal, protože selhala filosofie, která jej požívala. Ježto filosofie určuje postup všem vědám, tedy jej určuje i dějepisu. A protože jej určila špatně, musil dějepis selhati. Jaký jest tento postup? Takový: věci posvátné třeba z úcty oddělit od profánních; světskou historii třeba ze snášelivosti dělati tak, aby nikdo nebyl pohoršován transcendentními vlivy a zásahy; dokud existují dějepisy, diktované křesťanským stanoviskem, budiž heslem, psáti dějiny nestranně: ať nikdo nepozná, s kterou stranou držíš, nýbrž řaď fakta, jak se vyvíjejí jedno z druhého, a neposuzuj ani věci ani osob: když jest však dosaženo všude klasické bezbarvosti historického podání, třeba zatoužiti po oživení fakt: žádejte ducha od těchto kostí, krev od tohoto masa! Historie nemá této spojovací jednoty; jenom člověk, který se dívá na historii z dalek, může

vdechnouti této hmotě dech života. Proto píše historik filosofie k dějepiscům nebo filosofie do dějepisů po libosti, protože nehledí již na ideu nejvyššího faktora dějinného, který dává jediný smysl všemu. Souvislost mezi Duchem, vládnoucím v dějinstvu, a obrazem dějinstva samého, vyvolaným s tendencí rozkolnou a odbojnou, jest přetržena, setřena a zahlazena: není dovoleno činiti pokusy o její vzkříšení.

Dějepisci ať neodpovídají nikomu na všetečnou otázku, jaký má dějepis účel. Věda jest pro vědu, vzdělání vyžaduje znalosti četných zajímavých podrobností a jejich vnějších postižitelných souvislostí. Dějepis jako dějepis nepěstuje úhrnných vysvětlení, to jest nanejvýš věcí každého jednotlivého čtenáře. Připomínati bývalou fysickou kontinuitu fakt dávno odestalých, toť samoučel psaných dějin, cíl nepodrobený žádnému jinému cíli. Dokonce není přípustno hledati vysvětlivky mimo živou látku, a mezi dvěma svědectvími o smyslu činů třeba zvoliti to, které jest materialističtější. O zřízeních božských na nebi i na zemi třeba mlčeti, všechno zřízení třeba obracet na zřízení lidská a marná. Od světců a proroků třeba odezírat v srozumitelných dějinách země; zato tím více dlužno chváliti lidi vynikající v lásce k této nádherné pomíječnosti.

Ve filosofii dějin naopak budiž pravidlem co největší rozpětí tvůrčí a kritické schopnosti. Co jste v dějepise mlčky a po způsobu spiklenců zatajovali, to v theorii dějepisu vyloučíte s naprosto vědeckým odůvodněním. Zázraků nepřipouštějte, to jest nehodné historika nebo filosofa. Můžete připustiti pouze událost, je-li ově-

řena; vysvětlení podá teprv budoucí pokrok vědy. Autory, kteří soudí jinak, třeba pokládati za nekritické a zpátečnické, nebo za poslední oběti vymírajících náboženských klamů. Ve filosofii dějinstva dlužno osvědčovati samostatnost a původnost názorů. Nemusíte býti zrovna Hegly nebo Marxy, ale cosi podobného a geniálnějšího stvořte, abyste směli činiti nárok na slávu, na čestné místo v historii vědy a umění. Jest třeba zachrániti stůj co stůj historickou vědu před znečištěním cizorodými prvky pochybné metafysiky. To se nestane jinak než metafysikou vlastní, zplozenou nezávisle na myšlenkách, dohadech a míněních jiných lidí nebo náboženstev.

Takovýmto způsobem byly rozdvojeny dějiny lidstva na dvě součástky jako člověk při smrti: jedna z nich se jmenuje dějepis, druhá filosofie dějin. Biblický dějepis nezná tohoto rozdělení: v něm jsou jména a data oživena svrchovanou logikou nauky a mravnosti; a věci pro tento účel dějepisu bezvýznamné jsou ponechávány v spravedlivém zapomenutí. Národ, který má svou historii v Písmu nebo podle Písma, jest blahosla-vený; není zatěžován chaosem názvisk a letopočtů, které nic nepovídají věčné touze člověka, nýbrž jest vždy znova koupán v léčivé vodě potop a v slunci dobroty Boha Zachovatele, jenž v bouři stejně jako v rajské pohodě koná své právo. Proto jest biblický způsob vypravování minulosti nad pomyšlení správný a dokonalý, protože jest účelný, jasný, založený v jsoucnosti a přístupný každé lidské inteligenci.

Účel dějepisu jest totiž následující: zachytiti uplynulou

činnost lidského druhu v jeho nejvyšších vztazích, jakožto nejpřednějšího a nejpovolanějšího tvora v hmotném světě, za příčinou jeho názorného povzbuzení přítomného i budoucího. Dějepis má nejenom čerpati ze zkušenosti generací, nýbrž má čerpati zkušenosti ze života generací i tam, kde jich generace neměly. Smím učiniti minulého člověka středem svého zájmu, ale nikoli svého posledního modlářského zájmu. Podobně smím pozorovati chování minulého člověka během staletí, ale ve mém nejvyšším zájmu musím jej pozorovati v jeho chování k jeho nejvyššímu a vlastnímu určení. To znamená: účelem dějepisu jest postihnouti a vystihnouti, jak Tvořce lidských rodů zachází s lidskými rody jako celky, s ustavičným zřetelem k svobodné účasti neb neúčasti jeho jednotlivých údů, a brátí z tohoto pohledu nové podněty a pohnutky k utvrzení ve víře v Boha, k důvěře v Boha, k milování Boha, k jeho službě, k věrnosti konání dobrého až do konce a za všech okolností.

Dějepis, který neplní tohoto účelu, jest *zbytečná věc*. Filosofie dějin, která nehledá v dějinách božských naučení, jest pustá marnost. S hlediska křesťanského splývají obě tyto vědy, třebaž možno pěstovati vedle křesťanského dějepisu také křesťanskou filosofii a teologii dějin. Křesťanský dějepis jakožto jedině oprávněný nesmí trpěti žádnou zatemňující zbytečnou přítěží, vynecháváním poučných fakt, chvalami ničemností, lhostejností k dobru, obilováním hrobů, v nichž jest ukryta nešlechtnost. Filosofie nesmí spoléhati jenom na sebe, nýbrž musí se tázati také Toho, jenž má

s člověkem určité plány a jenž poodhalil některým lidským přátelům neproniknutelné clony svého jednání. Takto půjde filosofie docela jistou cestou: bude objevovati smysl událostí, při nichž člověk měl často zcela jiné cíle než ten, který jej vedl nebo zdržoval. Filosofie bude moci konstatovati, že ten, který jako nejmocnější, nejmodřejší, nejspravedlivější a nejmiłosrdnější zakročoval, chránil, opouštěl a vysvobozoval, vždy obracel všecko k svému cíli a nikdy se nemíjel s cílem.

*Jaký jest tento cíl a podle jakých pravidel postupuje Prozřetelnost ve své přízni a nepřízni k národům, rasám a společnostem? Lze vyjádřiti aspoň stručně toto tajemství, a sice tak, aby to nemohlo býti bráno v pochybnost? Mnoho bylo řečeno o tomto předmětu od nejmodřejšího z králů, ale nejobsažnější jsou pro náš obor slova v Knize přísloví: „Spravedlnost zvyšuje národ: ale hřích uvrhne národy do béd“ (14, 34). Hrdinka Judith zpívá ve své vítězné písni: „Kdo se bojí Tebe, budou u Tebe velicí ve všem.“ Též Nový Zákon přináší mnohé řešení záhad v historickém dění, ale nade všecky vyniká svou universálností text apoštola Pavla v Listu Kolosským: Píše tam o Kristu a jeho Církvi (1, 14 – 20): „V něm máme vykoupení, odpuštění hříchů; On jest obrazem Boha neviditelného, prvorozencem nade všecko tvorstvo; neboť v něm bylo stvořeno všecko na nebi i na zemi, viditelné i neviditelné; ať jsou to trůnové, nebo panstva, nebo knížectva, nebo mocnosti, všecko jest stvořeno *skrze něho a pro něho*. A On jest přede vším, a všecko v něm*

stojí. A On jest *hlavou těla Církve*, On jest počátkem, prvorozenkem z mrtvých, aby měl On ve všem přednost. Neboť se zalíbilo, aby v něm přebývala všechna plnost, a aby skrze něj smířil Bůh všechno s sebou, uveda v pokoj skrze krev jeho kříže i to, co jest na zemi, i to, co jest v nebi." Hle, cíl všeho historického procesu a hlavní pravidla počínání Božího v životě a snažení národů!

Nepřekvapuje to žádným způsobem. Neboť je-li podle křesťanské nauky (Efes 5, 32) každé, i pohanské manželství náznakem a obrazem Krista a jeho Církve, ký div, že děje lidského rodu jsou určeny od Boha jen a jen k slávě téhož Syna člověka a jeho Choti, aby skrze ně byl oslaven on sám Trojjediný, počátek, střed i závěr všech věcí!

Konstantin Miklík CSsR., Theologie dějin

Tento devátý soukromý tisk vydala pro své

přátele a dobrodince Dominikánská Edice

Krystal v Olomouci. V úpravě Ant. Medka

výtiskly Lidové závody tiskařské a nakla-

datelské, spol. s r. o. v Olomouci l. P. 1940